چەند سەرنجێک لەسەر تاوانەکانی دوورگەی جیفری ئەپستین.. حەسەن ڕازانی

- ئەم تاوانە کارێکی قێزەون و تاوانیکی دژە ئینسانییە!
- بە بڕوای من تاوانباری سەرەکی جەفری ئەپستین نییە بەڵک و ئەو دەسەڵات و سیستەمەیە کە جەفری لە ژێر سایەیدا ئەو دوورگەیو شوێنەی بەڕێوەبردووە. بۆیە دەبێ سەرەتا سیستەمە یاسایی و حوکمڕانیەکە سەرکۆنە بکرێت ئینجا جەفری ئیپستین
- تاوانبارەکان کە لە تاوانەکانی دوورگەی ئەپستینەوە تێوەگلاون، جا کەم یان زۆر ، ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ، زۆرن و فرە ڕەگەزو فرە نەتەوەو فرە پیشەو فرە ئایدۆلۆجیی و فرە ڕەنگ و فرە کەلتوورو فرە ئایین و فرە شوێنی جوگرافیایی جیاوازیشن. بۆیە بە گشتاندنی تاوانەکەو لکاندنی بە لایەکەوە کارێکی نا لۆجیک و نادرووستە.

  -درووست نییە ئەو تاوانە دژە ئینسانییە تەنها بدرێتە پاڵ ئایدۆلۆجیەتێک، شوێنێک، کەلتوورێک، ئایینیک یان ڕەگەزو نەتەوەێک. چونکە زۆر نزیکە لەو شێوە تاوانانە لە زۆر شوێنی تریش بوونیان هەبی بەڵام جارێ ڕاگەناندنەکان پێی نازانن، یان دەزانن و ناوێرن هیچ بڵێن.

  -میژوو لەو جۆرە کارانەی تۆمارکردووە بە تایبەتی لە کاتی جەنگ و داگیرکاریەکاندا.
- سەردەمی کۆیلایەتی و سەردەمەکانی مامەڵەو کڕین و فرۆشتن بە ئینسانەوە ئەو جۆرە تاوانانەی زۆر تێدایە. ئێستا بازاڕی کڕین و فرۆشتنی ئەندامەکانی لەشی ئینسان و مامەڵە بە ئینسانەوە بەرەوی زۆری هەیە. لە هەندیک وەڵات و لە لایەن هەندێک گرووپی مامەڵە بە ئینسانەوە ئەنجام دەدرێت.
- لە نێو سیستەمێکی، خێڵەکییدا، دەوڵەتیی و عیلمانیدا، لیبەڕالییدا، کۆمۆنیستیی و چەپدا، هەروەها لە نێو سیستەمیکی تەواو ئایینیشدا ناتوانێت بە تەواویی بەر بە تاوان و تاوانی دژە ئینسانیی بگیرێت. تاوان ئەنجام دەدرێت بەڵام گرنگ ئەوەیە ئەو جۆرە سیستەمە سزای تاوانبار بدات! بەڵگە هەیە کە لە هەندێک سیستەمی حوکمڕاییدا زۆر بە دەگمەن

تاوانبار سزا دەدرێت!

- درووست نیە لایەنی ئایینی و خودایی بێت تاوانەکانی نێو دوورگەی ئیپستین وەک پڕوپاگەندە بۆ پاکیی و بێتاوانی خۆی بەکاربێنێت.. پەیدابوونی تاوانبارێک ناکاتە ئەوەی تاوانی تاوانبارەکەی پێشخۆی بشواتەوە.
- لە نێو هەرسێک ئایینە ئیبراهیمیی و ئاسمانییەکەدا ئینسان تاوانی ئەنجامداوە کە ڕەنگە زۆریش بە قەبارە گەورەترو لە ڕووی ئینسانیشەوە دژە ئینسانیی تر بووبێت لەوەی دوورگەی ئێپستین. لە هەردووک باردا تاوانەکە ئینسان ئەنجامیداون بەڵام لە دوورگەی ئێپستیندا ئینسانەکە خۆی لەوەکالەتی خۆیەوە تاوانەکەی ئەنجامداوەو لەوەیتریاندا تاوانەکە بە ناوی خواو فەرمانی خواوە ئەنجام دراوە. تکایە مێژووی هەرسێک ئایینەکەی ئیبڕاهیمی کە بریتیین لە مەسیحیەت و یەهودیەت و ئیسلام تەماشا بکەن. کارەکانی داعش بە نموونە. یان کەنێزە زۆرەکانی حەرەمسەراکانی سەردەمی خەلافەتی عوسمانی و سەردەمی فتوحاتی ئیسلامیی بۆ باکوری ئەفریقاو هێنان و بە سەبایەبردنی دەیان هەزار کچی ئەمازیغیی بۆ شام. مێژوو چەندین نموونەی لەو جۆرەی بۆ تۆمارکردووین!

تێبینی: کاری گرنگ و دەستبەجێ و ئینسانیی بۆ هەر کەس و لایەن و شوێن و ئایدۆلۆجیی و کەلتوورو ئایینێک ئەوەیە کە ئەو تاوانانە سەرکۆنە بکات و داوای دەستبەجێ سزادانی تاوانباران بکات، نەکو بێت تاوانەکە بە کەلتوور بکات یان بە یاسایی بکات یان بیشەرعێنرێت! ئەو تاوانانە تاوانی دژە ئینسانین و دەبێ هەر کەسێک باوەڕی بەوە هەبی کە ئینسانەو باوەڕی بە ئینسانییەت هەبێ، دەبێ دژی ئەو تاوانانە بێتە قسەو بشهێتە مەیدان.

حەسەن ڕازانی

سوپاس رۆژئاڤا..پانێلێک لەگەلەری ئاری بۆ: د. ئازاد حەمە، م هاوژین مەلا ئەمین، م عەزیز رەئوف

تەم باراک و ڕێکخستنەوەی

جیۆپۆلەتیکی سوریاو باجەکەی.. جوتیار

ڕۆڵەی تەم باراک لە ڕێکخستنەوەی ئێستای سوریادا پێویستی بە خوێندنەوەیەکی وردی سیاسی بە شێوەیەکی ڕەخنەیانە هەیە، نەک وەکوو تەنها کاراکتەرێکی سیاسی کە نوێنەرایەتی سیاسەتی دەرەوی ئەمریکای سەردەمی ترامپ دەکات، بەڵکو وەک دەنگوو هێزێکی کاریگەر کە ئاراستەیەکی کۆنەپەرستانەی جیهادی ئیسلامی- سیاسی دیاریکراوی لەو ناوچەیە شەرعیەت پێدا پێداگری لێدەکات.

لای من گرفتەکە لەو شوێنەوە دەست پێدەکات کە کورد لە رۆژئاڤا تەنها وەک ئامرازێکی کاتی مامەڵەی لەگدا کرا، یەپەگە و کوردانی رۆژئاڤا بۆ ساڵانێکی زۆر بە هاوبەشێکی جێی متمانە لە شەڕی دژ بە دەوڵەتی دڕندەی ئیسلامی(داعش) دادەنران، هاوپەیمانی نێودەوڵەتی سوودێکی زۆری لە توانا و بەشداریکردنیان وەرگرت، هەزاران شەڕڤانی کورد گیانیان لەدەستدا، لە هەمان کاتدا مۆدێلێکی سیاسی لە باکوری ڕۆژهەڵاتی سوریا سەریهەڵدا کە لەسەر بنەمای (نا ناوەندی) و بەشداری ژنان و حوکمڕانی هاوبەشی نەتەوەیی دامەزرا. ئەو مۆدێلە بە شیوەیەکی گشتی ستراکچەرێکی سیاسی تەواوی نەبوو، بەڵام هەوڵێک بوو بۆ دروستکردنی نەزمێکی ئالتەرناتیڤ لە دوای وێرانیەکانی شەڕی ناوخۆ لە سوریادا.

کاتێک دەستەواژەی (یەکگرتن) لە چوارچێوەی ئاڵۆگۆڕە سیاسیە نوێکاندا لە سەردەمی ئەحمەد شەرعدا بەکاردەهێنرێت، پرسیارە چارەنووسسازەکە بۆ ئێمە ئەوەیە، کە مەرجەکانی ئەم یەکگرتنە دیاری دەکات؟ وە بەرژەوەندی کێ لە بە هێزی ناوەندداییە؟ (تەم باراک) چەندین جار لە لێدوانە گشتییەکاندا باسی لەوە کردووە کە ڕۆڵەی هێزە کوردییەکان لە ڕووی مێژووییەوە هاتۆتە دی و ئێستا لاپەڕەیەکی نوێ دەستی پێکردووە، دەربڕینو هەڵبژاردنی ئەو لێدوانانە خۆی لە خۆیدا ئەسڵی کێشەکەن، بە تێڕوانینی من ئەو جۆری خیتابە ئەوە دەگەیەنێت کە خواستەکانی کورد بۆ ئیمە لە شەڕدا کارا بوون، بەڵام بە پیچەوانەشەوە، لە ئاشتیدا بۆ ئێمە نا کاران.

ئەو هەڵوێستە، هەڵوێستێکی ئەوپەڕی دووفاقی و نا مۆڕاڵی نەرێنییە، (تەم باراک) نوێنەرایەتی ڕێبازێکی کۆنسەرڤاتیڤانەی سیاسی دەکات کە سەقامگیری دەوڵەتێکی سەنتراڵ لە دیدگای خۆیدا پێویستی بە قوربانی چارەنوسی نەتەوەیەکە، ئەو لە ڕوانگەیەکەوە قسە دەکات کە یەکێتی دەوڵەت و ڕێکخستنەوەی جیۆپۆلەتیکی لە پێشینەی هەموو

شتێکدا بێت، لە ڕوانگەی ئەوەوە ڕەنگە ئەوە یەکگرتوویی بێت، بەڵام لە ڕوانگەی زۆربەی زۆری خەڵکی کورد مانای ئەوەیە دەستکەوتە سیاسییەکانی ڕۆژئاڤا لە قاڵب دەدرێن ومینیماڵ دەکرێنەوە، کاتێک کارەکتەرە سیاسیە کاریگەرەکانی ئەمریکا بە ئاشکرا ئاماژە بەوە دەکەن کە پڕۆژەکانی (خۆسەری) پشتیوانی درێژخایەنیان نییە، ئەوە بە شێوەیەکی راستەوخۆ وکاریگەر پێگەی دیالۆگو نوێنەرایەتی دانوستانکاری لایەنی کوردی لە بەرامبەر هێزی ناوەند لاواز دەکات.
ئەو بابەتە بە هەمووماں جیگای پرسیارو گومانە، یاخود ئەوە چ پەیامێکی بە ئیمەی کورد تێدایە؟ ساڵانێک وەک هاوبەشێکی گرینگوو ستراتیژی لە شەڕی داعشدا ناسێندرابیت، کەچی ئێستا بڕیاربێت بە ناچاری و لە ژێر فشاری هێزە نێودەوڵەتییەکان بتخەنە ناو مۆدێلێکی دەوڵەتی ناوەندییەوە کە لە ڕووی مێژووییەوە هیچ بوارێکی بە بوونی کورد لە سوریادا فەراهەم و پێشکەش نەکردووە، کاتێک دەنگە ناڕازییە نێودەوڵەتییەکان بە شێوەیەکی ڕەخنەگرانە لەو ئاڵوگۆڕە خێراو کتووپڕە ناکەڕێنەوە، لە دەرەنجامدا وەک پێویستییەکی پراگماتیک دەیخەنە ڕوو، چونکە ئەوان پییان وایە ئەوە دەستکاری ئەو نەخشە سیاسییە کە ئەوان لە زیهنی خۆیاندا بنیادیان ناوەو کاریگەری خراپو نێگەتیف دەخاتە سەر ستراتیژییەکانیان.
نزیکیەی (تۆم باراک) لە ناوەندەکانی دەسەڵات لە واشنتۆن و لە ئەکتەرە هەرێمایەتیەکان، قورسایی بە لێدوان ودەربڕینەکانی ئەو دەبەخشێت، تەنانەت ئەگەر بەتەنیاش نەتوانێت بڕیار لەسەر ئاڵوگۆڕەکانی سوریا بدات، بەشداری دەکات لە داڕشتنی پلان و ستراتیژییەکی سیاسی کە رۆژئاڤاو کورد وەک فاکتەرێکی کاتی سەیر دەکات نەک وەک پێکهاتەیەکی هەمیشەیی نەزمێکی داهاتوو بە سوریا. بە بڕوای من ڕێک لەرێوە ڕۆڵی نەرێنی ئەو (تۆم باراک)دەردەکەوێت، نەک وەکوو نەیارێکی ڕاستەوخۆ، بەڵکو وەک هاککەرێکی سیاسی هێڵێکی سور بەسەر نەخشەی سیاسی خۆسەریدا دەهێنێت لە ڕۆژئاڤا و هاکی دەکات.
من ئەوە زۆر بە مەترسیدار دەزانم کاتێک یەکگرتنێک پەیامەکەی دەبێتە بەدەسەڵاتی و ناچارکردنی کورد، ئەگەر هێزە ئەمنی و شەڕکەرەکانی کورد بەبێ پاراستنی تایبەتمەندیە سیاسی و کۆمەڵایەتیەکان لەڕووی دامەزراوەییەوە بخرێنە ناو پێکهاتەکانی دەوڵەتی ناوەندەوە، ئەو کات خۆبەڕێوەبەری ناوکی راستەقینەی سیاسی خۆی لەدەست دەدات. ئەگەر ئەنجومەنە ناوخۆییەکان ناچار بن دەستبەرداری دەسەڵاتەکان بن بەبێ ئەوەی گەرەنتی پابەندکەر وەربگرن، تێکەڵبونەکە بە خێرای و بە شێوەیەکی کاریگەرئاراستەکە دەگۆڕێت بە ناوەندگەرایی، هەرکەسێک بەبێ داڕشتنی مەرجی ڕوون، بە شێوەیەکی ڕیتۆریکی پشتگیری لەو پرۆسەیە بکات، بەرپرسیارێتی

لێکەوتە میژوویەکانی لە ئەستۆ دەگرێت، جا هەر کەس و لایەنێک بێت. من قەناعەتم وایە کە ئاشتییەکی بەردەوام لە سوریادا تەنیا کاتێک مومکین دەبێت کە خۆسەری ناوچەیی بە جددی وەربگیرێت، خۆب□□□و ب□ریی کورد تەنیا بنیاتنانی سەربازی نییە، بەڵکو دەربڕین و هەڵوێستێکی سیاسی بەکۆمەڵە، هەرکەسێک ئەو هەڵوێستە ڕێژەیی بکاتەوە لە بەرژەوەندی بەڵێنی کورتخایەنی سەقامگیری ناوەندو سوریایەکی یەکرتوودا، ئەگەری ململانێ چاوەڕوانکراوەکەی داهاتوو کە ئەگەری سەرهەلدانی زۆر نزیکە، بە کەم دەزانێت.

لەو چوارچێوەیەدا پێویستە بە شێوەیەکی توندو سەرکۆنەکراو رۆڵی (تۆم باراک) لەو فەزا سیاسیەدا هەڵبسەنگێندرێت، هێڵی سیاسی ئەو، بە ڕونی هێمای گۆڕانکارییە لە پشتیوانی لەسەر بنەمای هاوبەشییەوە بۆ عەقلیەتێکی ئامرازیی بەرامبەر بە کورد، وە هەر گۆڕانکاریەکیش بەو ئاراستەیەدا دەبیتە کێشەیەکی گەورەو گرێیەکی نەکراوە بۆ ئایندەی ئەو هاوبەشیە.
پرسیارە چارەنووسسازەکە ئەوەیە، ئایا هەر بەڕاستی دەوڵەتی ناوەندی سوریا پەرە بە نەزمێک دەدات کە لە ڕووی دامەزراوەییەوە دان بە فرەچەشنییە جۆراوجۆرەکاندا بنێت، کە من ئەوە بە شتێکی نزیک لە مەحال دەبینم، یان یەکێتی و یەگرتوویی لە ڕێگەی دادوەری و یەکسانکردنەوە دەس□ پێنرێت؟ کە ئەوەش بۆ دەوڵەتێکی دینی ونەتەوەیی یاخود جیهادی عەقیدەیی هەرگیز چاوەروان ناکریت، ئەگەر ئەکتەرە نێودەوڵەتییەکان بە ڕوونی پشتیوانی و بانگەشە بۆ گەرەنتی پێکهاتەیی نەکەن لە سوریادا، ئەوا یەکگرتن و تیکەڵبوون بە خێرایی دەبێتە شەقامێکی یەکسەرەو لە کۆتایسدا داخراو. وە دواتر پرۆژەی سیاسی خۆسەری ڕۆژئاڤا مەترسی نەمانی نەک لەڕێگەی شەڕی ئاشکراوە، بەڵکو لەڕێگەی سیاسەتی پەراوێزخستنی لەسەرخۆ و قۆناغ بە قۆناغەوە دەبێتە واقیعێکی فەرزکراو.

جوتیار

دیلیڤەری؛ کارئاسانی یان تەمبەڵی؟.. وریا مەعروف

تەنها پێنج ساڵ لەمەوبەر، ئەگەر لە نیوەشەودا پێویستت بە دەرمانێک، ژەمە خۆراکێک یان سادەترین پێداویستی ناوماڵ بوایە، دەبوو سویچی ئۆتۆمبێلەکەت هەڵبگریت یان ڕوو لە شەقام بکەیت. بەڵام ئەمڕۆ، شۆڕشی ئەپڵیکەیشنەکان و سەرهەڵدانی سوپایەکی گەورە لە ماتۆڕسکیل و ئۆتۆمبێلی گەیاندن، چۆنیەتی ژیانی لە شارەکانی کوردستان گۆڕیوە. ئێستا بە چەند کلیکێک لەسەر شاشەی مۆبایلەکەت، جیهان لەبەردەم دەرگای ماڵەکەت ئامادەیە. بەڵام پرسیارە جەوهەرییەکە لێرەدا ئەوەیە: ئایا ئەمە ئاسانکارییەکی تەکنەلۆژییە بۆ کڕینی کات، یان تەڵەیەکی نوێیە بۆ نوقمبوونی کۆمەڵگە لەناو "ئابووریی تەمبەڵی"دا؟

لەم سەردەمەدا ئەپڵیکەیشنەکانی گەیاندن (Delivery) وەک ڕزگارکەرێک دەردەکەون. لە سەردەمێکدا کە شێوازی ژیان خێرا بووە و کات بووەتە گرانبەهاترین سەرمایە، ئەم خزمەتگوزارییانە هەناسەیەک بە مرۆڤی سەرقاڵ دەگەڕێننەوە. بۆ دایکێکی فەرمانبەر یان باوکێکی ماندوو کە دوای دەوامی درێژ دەگەڕێنەوە، گەیاندنی پێداویستییەکان بۆ ماڵەوە تەنها کڕینی کەلوپەل نییە، بەڵکو کڕینەوەی ئەو کاتەیە کە دەکرێت لەگەڵ منداڵەکانیان یان بۆ پشوویەکی پێویست بەکاریبهێنن.

جگە لەوەش، ناتوانرێت نکۆڵی لە ڕۆڵی ئەم کەرتە بکرێت لە ڕەخساندنی هەزاران هەلی کار بۆ گەنجان و بوژانەوەی بازاڕە بچووکەکان. بەڵام کاتێک باس لە گۆشەی ئەم کەرتە دەکەین، نابێت تەنها وەک ئاسانکارییەکی تەکنەلۆژی بیبینین، بەڵکو ئێمە لەبەردەم گۆڕانکارییەکی ڕیشەیی کۆمەڵایەتیداین کە خەریکە پێناسەی ئێمە بۆ "پەیوەندی"، "شوێن" و "ئارامگرتن" دەگۆڕێت.

کاتێک بە وردی لە دیوەکەی تری ئەم مەدەلە دەڕوانین، زاراوەی "ئابووریی تەمبەڵی" خۆی دەردەخات. ئەمە ئەو کاتەیە کە مرۆڤ ئامادە نییە بۆ کڕینی "شەربەتێك" یان "نانی ژەمێك" کە تەنها پێنج خولەک بە پیادەڕەوی لێیەوە دوورە، پەنا بۆ دیلیڤەری دەبات. لێرەدا ئێمە کات ناکڕین، بەڵکو خەریکی بونیادنانی جەستەیەکی تەمبەڵ و مێشکێکی دەستەمۆین.

ئەم دیاردەیە لێکەوتەی تەندروستی و کۆمەڵایەتی مەترسیداری هەیە. بازاڕکردن لە مێژووی مرۆڤایەتیدا هەمیشە پرۆسەیەکی کۆمەڵایەتی و

ئاڵوگۆڕی مرۆیی بووە؛ بینینی خەڵک، گفتوگۆ لەگەڵ فرەشیار و گەڕینەوەی سەراو. بەڵام ئێستا، ئەم ئەپڵیکەیشنانە مرۆڤیان بەرەو “تەنیاییەکی دیجیتاڵی” بردووە. پەیوەندییەکان کورتکراونەتەوە بۆ پەیوەندییەکی سارد لە نێوان “بەکارهێنەر و شاشە”. ئەم گۆشەگیرییە نوێیە وای کردووە ماڵ لە “شوێنی حەوانەوە”وە بگۆڕێت بۆ “ناوەندی هەموو چالاکییەکان” (کار، کڕین، خواردن)، ئەمەش کەلتووری گەڕان و پیادەڕەوی بەرەو لەناوچوون دەبات و دەبێتە هۆی “دابڕانی کۆمەڵایەتی”

خاڵی یەکلاکەرەوە لەوەدایە: ئەو کاتەی “دیلیڤەری” بەمان دەگەڕێنێتەوە، چۆن تێدەپەڕێنین؟ ئەگەر کاتەی بەمان دەگەڕێتەوە بۆ خوێندنەوەی پەرتووکێک یان گفتوگۆیەکی خێزانی بێت، ئەوا تەکنەلۆژیا لە خزمەتماندایە. بەڵام واقیعەکە پێمان دەڵێت کە زۆربەی بەکارهێنەران ئەو کاتە “خەڵاتکراوە” هەر لەناو سۆشیاڵ میدیا و ڤیدیۆ بێماناکاندا بەفیڕۆ دەدەن. لێرەدا پارە دەدەین بۆ ئەوەی تەمبەڵتر بین، نەک بەرهەمهێنەرتر.

ئەم خێراییە لایەنی ئارامگرتن و تێفکرین لە مرۆڤدا لەناودەبات؛ ئێمە بووینەتە نەوەیەک کە هەموو شتێکمان “ئێستا و دەستبەجێ” دەوێت. کاتێک هەموو پێویستییەکانمان تەنها بە یەک کلیک کورت دەکەینەوە، تەنها ماندووبوون لە جەستەمان دوور ناخەینەوە، بەڵکو بە بێدەنگی خەریکین ئەو هەستانەش لەناو دەبەین کە تەنها لە “هەوڵدان” و بەرکەوتنی ڕاستەقینە لەگەڵ شەقام و بازاڕدا دروست دەبن.

ئەپڵیکەیشنەکانی گەیاندن دەکرێت هۆکارێك بن بۆ ڕێکخستنی ژیانێکی مۆدێرن، یان ببنە هۆی دروستکردنی نەوەیەک کە توانای ئارامگرتنی نییە و لەناو چواردیواردا زیندانی کراوە. تەکنەلۆژیا کاتێک پیرۆزە کە بمانکاتە مرۆڤێکی ئازادتر، نەک ئامێرێکی بێ جووڵە.

پێش ئەوەی جارێکی تر پەنجە بنێیت بە بژاردەی “داواکردن” ساتێک ڕابمێنە و لە خۆت بپرسە: ئایا بەڕاستی کاتم نییە، یان تەمبەڵی مێشکمە کە دەیهەوێت لە ژیانی ڕاستەقینە ڕابکات؟ ڕەنگە ئەوەی پێویستت بێت تەنها ژەمە خواردنێک نەبێت، بەڵکو کەمێک پیادەڕەوی، بینینی ڕووی خەڵک و هەڵمژینی هەوایەکی ئازاد بێت. چونکە ژیان لە دەرەوەی پەنجەرەی ئەپڵیکەیشنەکانەوە، زۆر جوانتر و ڕاستەقینەترە.

وریا مەعروف

ڕۆشنبیری ئێمە! ڕۆشنبیری ئەوان.. عەبدولڕەحمان فەرهادی

هەفتەی ڕابردوو، بە چەند دێڕێک باسم لەوە کرد کە هەندێ کەس لەنێو ناوەندە ڕۆشنبیرییەکەی ئێمەدا هەڵتۆقیون، با تا ئێستایش خۆی چەند کتێبێک بن، بەڵام هەر هیچیان نەنووسیوە و خوێنەرم دەوێ بزانە چییان وەشاندووە و لە مەرام و مەبەست و نووسینیان تێبگات، ڕۆژ هەتا ئێوارە خەریکی ڕیکلامن بۆ نووسینەکانیان، کە دەشهێنێ سەر شاشە و شانەی بەنێکان و دانیشتنی کەسانی بوارە کولتوورییەکە، زۆر بوێرانە بە قسە و لاباسی بێ ناوەڕۆک هەڵەت دەکەن، درێلیان پێیە و دارکونکەرەن، لەولایشەوە خۆیان پێ ڕۆشنبیری پەلی نایابە. ئێمە لە نەخۆشیی دەروونی بترازێ، هیچ پێناسەیەکی لۆجیکی ناگرێتە خۆ.
لە دنیادا، نووسەرتان ناسیوە تێینەگەی چیی نووسیوە؟ چما لەکدانی تەرجەمەی سەقەتی ئەم پەڕەگرافی کتێبێک و ئەو بەشی کتێبێکی تر، بە ناونیشانی گەورەوە کە بە کتێب چاپی دەکەن! جگە لە کاتوەکوژی، چی لە ئاوەزی خوێنەر دەجمێنێت؟ ئەرێ ئەم ڕۆشتانە دەمانکەنە نووسەر و ڕۆشنبیر؟ مەگەر لەنێو ئێمەی کورد، دەنا کوا لە دنیادا شتی وا هەس؟ جا سەیر و سەبەتەکە لەوەدایە ئەو نووسەرمەندە دەستەپاچە و دەروون نائارامانە، خۆیان بە (ڕۆشنبیر) دەپێناسەنن! خۆ ئەگەر خوێنەرێک، پرسیار لە دێڕێکی نووسینەکانیان لێ بکات، پێی دەڵێن: «جارە ماوتە، لە داهاتوو تێدەگەیت کە من چیم نووسیوە و من کەم و چ بیرمەند و فەیلەسووفێکم.»

لێرەدا مەبەستمە بڵێم: نووسەر و کەسایەتیی داهێنەر و ڕۆشنبیری ڕاستینە و زاناکانیش، بە گومانەوە دەڕواننە خۆیان و شاکارەکانیان، تا بەرهەمەکیان دەوەشێنن هەر لە گومان و نیگەرانیدا دەمێننەوە، قەت ستایش و وەسپی فشامەزانەی خۆیان ناکەن.
با لێرەدا نموونەی هەندێ لەو فەیلەسووف و داهێنەرانە، بەرانبەر خۆ بە ڕۆشنبیرزانینیان بخەمە بەرچاوی خوێنەرە هۆشمەندە خۆشەویستەکانم:

دووبارە دەیڵێمەوە:« لە فەیلەسووفی جیهانی، چۆمسکی دەپرسن:

خۆت بە ڕەوشەنبیر دەزانیی؟
ئەویش بەرسف د□داتەوە:
ئەوە ئێوەن بڕیار دەدەن ئاخۆ من چیم!
کەچی لەناو ئێمە، هەرزە نووسەری فیڕنەگولەی گزگلی وامان هەیە، فێری دوو تێرمی بیانی بووە و ماناکەیشیان بە سەقەتی لێکدەداتەوە، ئێستا نەک هەر خۆی بە ڕەوشەنبیر دەزانێت، بەڵکە باس لە ئەزموونی ڕەوشەنبیریی خۆی دەکات.

لە نەجیب مەحفووز دەپرسن:
-خۆت بە ڕەوشەنبیر دادەنێی؟
-من نووسەرێکی حیکایەتوەگێڕم، وشەی ڕەوشەنبیر لەمن مەزنترە.

بێرتراند ڕەسڵ دەڵێ:
هەڵوێستی بەردەوامی من «گومان»ە، هەموو یەقینێک مەترسیدارە.

ئێدوارد سەعید:
ڕەوشەنبیر کەسێکی نیگەران و نائارامە، ئەوە دەڵێ کە کەس نەیگوتووە، ئەوەی منیش گوتوومە نازانم چۆنە!

گوینتەر گراس دەڵێ:
من وا لەخۆم گەیشتووم کە خویندەوارم، ئیتر نازانم خەڵک هاوڕامن یا نا!

کەس لەو ناوە گەورانەی بواری ڕەوشەنبیری و زانین، ڕاستەوخۆ ناڵێن ئێمە ڕەوشەنبیرین!
ڕەوشەنبیری بەرپرسیارێتییە نەک بانگەشەی بۆش و بەناوبانگی.

هەموو ئەوانەی کە خۆیان لەو ناسناوە دەدزنەوە، ئەوانەن کە ڕەوشەنبیری ڕاستینەن و بەخشس و شاکارەکانیشیان هەموو دنیای گرتووەتەوە. ئەوان کەسی خاکەڕا و سادەن و ل□و گ□ورەترن بفشەفشێنن.

جەستەی کورد لە قەسابخانەی شاسوەتانەکانا.. ستار ئەحمەد

لەو کاتەوەی ئایین کراوەتە پاساوی دەسەڵات، کورد وەک قوربانییەکی هەمیشەیی لەسەر مێزی قوماری میر و سوڵتانەکان ماوەتەوە. ئەمەش چیتر تەنها سوڵتانی ئەنکەرە ، نییە کە یاری بە چارەنووسی ئێمە دەکات، بەڵکو هاوکێشەکە زۆر لەوە گەورەترە. لە کاتێکدا ئەمیری سعودیە و پاشای مەغریب وەک نوێنەری پیرۆزییەکان و پارێزەری بەها ئایینییەکان خۆیان نیشان دەدەن، لە پشت پەردەوە و لە کۆڕ و کۆبوونەوە تاریکەکانی جیهاندا، هاوبەشی ئەو سیستەمە بازرگانییەن، کە مرۆڤ تێیدا تەنها کاڵایە. ئەو هاوپەیمانییە نەنووسراوەی لە نێوان سوڵتانی نوێ و میرەکانی ناوچەکەدا هەیە، تەنها بۆ پاراستنی بەرژەوەندیی سیاسی نییە، بەڵکو بۆ شاردنەوەی ئەو قەسابخانە مرۆییانەیە کە تێیدا منداڵانی کورد و بێدەرەتانانی ناوچەکە دەکرێنە دیاری بۆ خاوەن دەسەڵاتە نێودەوڵەتییەکان.
بەڵام ئەوەی ئەم تاوانە دەباتە ئاستێکی دڕندانەتر، ئەو ڕاستییە شاراوەیەیە، کە لە پشت ونبوونی منداڵەکانەوەیە. باس لەوە دەکرێت کە ئەمە تەنها ڕفاندنێکی سادە نییە، بەڵکو جۆرێکە لە ڕێو ڕەسمی ئایینی و پزیشکیی گڵاو کە تێیدا خوێنی منداڵە بێتاوانەکان دەکرێتە قوربانی. زانیارییە بنکۆڵکارییەکان ئاماژە بە ئەوە دەکەن کە ئەو دەسەڵاتدارانە بۆ مانەوەیان لە لوتکەی گەنجی و هێزدا، پەنا دەبەنە بەر بەکارهێنانی مادەیەک، کە لە خوێنی منداڵی ترساو و بێتاواندا دروست دەبێت. ئەمە ئەو قەسابخانە ڕاستەقینەیەیە کە شاسوەتانەکان بۆ نەوەی کورد و گەلانی بندەست سازیان کردووە؛ ئەوان خوێنی منداڵانی ئێمە دەخۆنەوە تا خۆیان پیر نەبن.
ئەردۆغان و دەستەکانی کە خۆیان وەک سەرۆکی موسڵمانان، نیشان دەدەن . تەنانەت پەردەی کەعبەیان بۆ ئەو دوورگە بەدناوانە ناردووە، کە مەڵبەندی ئەم جۆرە تاوانانەن، گەورەترین بازرگانیان بە جەستەی منداڵی کوردەوە کردووە. ئەوان دروشمی کوشتن لە پێناوی خوادا بەکار دەهێنن، بۆ ئەوەی خەڵکی پێ بێدەنگ بکەن، لە کاتێکدا ڕاستییەکە ئەوەیە ، ئەوان منداڵەکانمان لە پێناوی شەهوەت و تەمەنی درێژی خۆیاندا دەکوژن. ئەمە ئەو دووڕووییە گەورەیەیە کە ئایین دەکاتە پەردەیەک بۆ شاردنەوەی تاوانە هەرە قێزەونەکان.
لەم نێوەندەدا، بێدەنگیی وڵاتانی بەناو موسڵمان، جێگای تێڕامان نییە، بەڵکو بەڵگەی هاوبەشییە لە تاواندا. ئەو وڵاتانەی بە کێشە

لاوەکییەکان دنیا دەهەژێنن، کاتێک دەگاتە خوێنی منداڵی کورد و بازرگانیکردن بە جەستەیان، دەبنە کەڕ و کوێر و لاڵ. ئەوان جیهانی ئیسلامیان کردووەتە حەوشەی پشتەوەی هێزە تاریکەکانی جیهان و منداڵانی ئێمەش وەک باج دەدەنە دەست "شەیتان" بۆ ئەوەی کورسییەکانیان پارێزراو بێت. ئەمە لوتکەی خیانەتە کە بە ناوی خواوە، خوێنی بێتاوانان بکرێتە شەرابی گەنجێتی بۆ جەلادەکان.

کورد دەبێت لەوە تێبگات ئەمە درێژەپێدەری هەمان ئەو سیاسەتە کۆنەیە، کە دەیەوێت کورد تەنها وەک نۆکەرێکی گوێڕایەڵ بمێنێتەوە. ئەگەر جاران بە ناوی تێکۆشانی ئایینییەوە کوردیان دەکوشت، ئێستا بە ناوی بازرگانی و سیاسەتەوە منداڵەکانی دەفرۆشن و دەیانکەنە قوربانی بۆ ڕازیبوونی هێزە گەورەکان. ئەو دەستەی قورئان بەرز دەکاتەوە و بە ناوی پیرۆزییەکانەوە قسە دەکات، هەمان ئەو دەستەیە کە واژۆ لەسەر تێکشکاندنی نەوەکانی کورد دەکات. کاتی ئەوە هاتووە ئەم پەردە ڕەشە لەسەر ڕووی ڕاستی□قینەی سوڵتانە نوێیەکان لاببرێت و جیهان بزانێت کە لە پشت ئەم دروشمە ئایینییانەوە، چ بازاڕێکی خوێناوی بۆ فرۆشتنی مر□ق و تێکدانی شکۆی نەتەوەیەکی ڕەسەن بەڕێوە دەچێت.

ستار ئەحمەد

بزووتنەوەی چەپ و رووداوەکانی دوای راپەڕینی بەهاری ساڵی ١٩٩١.. یووسف ئه حمه د مه نتك

بۆ خوێندنەوەی ئەم بابەتە کلیکی ئێر□ بکەن..

YusefMantikDownload

کتێب \ وڵاتپارێزێکی قەڵای هەولێر.. د. ئەنوەر دڵسۆز

[بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێر□ بکەن…]

AnwarDlsoz_WlatparezyDownload

لە بیابانێکی قەڵەباڵغا.. شیعری نەوزاد بەندی

دوای زیاتر لە نەوە و پێنج ڕۆژ،
بە تەمان کەی پەنجەمۆری
خەرجکردنی
موچەی فەرمانبەران بکەن؟
لە مانگ و وەرزیش ترازا ..
ناڵێم ئیمزا ..
چونکە ئێوە ،
زۆر نەخوێنەوارن بە کورد،
ناڵێم ئیمزا ..

★ ★ ★

لە فڕۆکە بۆ فڕۆکە
پێشوازی لەم و لەو ئەکەی ؟
فەرشی سوور بۆ خۆت ڕائەخەی ؟
لە پشت چەند پیتێکی گەورەی
ئینگڵیزییەوە ، ووتار ئەدەی ؟
ئەی بۆ ناچی لەسەر خوانی
کەمئەندامێ ئیستێک بکەی ؟
لە دیوارە شێدارەکەی
لە ژێر وێنەی
باوکی بۆ ئێوە کوژراوی،

نوسراوە : وا وەرزێ ڕۆیشت و
سەد و پەنجا هەزارەکەم
هەر نادیارە ..
شەرم ناکەی ؟
ووتار ئەدەی ؟
لەناو ملیاران دۆلاری ناشەرعیدا،
بۆگەنت لێ دێ، ترشاوی ..
هێندە دەستیان پیا هێناوی،
هێندە موچەی
کەمئەندامیان تیا خەرجکردووی ،
کەس نازانێ لە چی ئەچی ..
ئەی ئەندازیاری ملکچەیی ..
ئەی پزیشکی کوردایەتیی ، ئەڵێی مردووی ..

* * *

لەو سەری شەقامی پیریی ،
ئەتبینم ، بەس
تازە دوای چی ؟
تەمەن تەواو ،
توایەوە ..
تازە دەرمان و دەوای چی ؟

* * *

هەندێ جۆری دوور کەوتنەوە ،
چاو شارکێیە ..
بۆ زیاتر دۆزینەوەیه نەک لە دەستدان ..
هەندێکی تری ، وون بوونە ..
دابڕانە ، تا سەر ئێسقان ..
هەردووکیشیان گۆڕانکاریین..
گۆڕانکاریی باج ی ئەوێ ..
ئەو میللەتانەی ناتوانن باج بدەن.. باج..
هەتا ماون، کەوتوونەتە
ژێرپێی یەک جۆر تەخت و تاراج
وەک ئاژەڵ نان و ئاو ئەخۆن
لەگەڵ پەڕین ..
لەگەڵ بۆڕه و
لەگەڵ قۆڕە و

گیڤە و زەڕین ..
ئەیشڵێن بەڵکو ڕزگارمان کا
ڕەبونا ، ڕەبو لعالەمین ..

* * *

بارانی داهاتوو ، ناچمە دەرێ ،
سەرخۆشیی له گوڵ و درەخت ناکەم،
کاتێ گەڵایان هەڵوەرێ ..
هیچ نییە ، پەڵە هەورێکە
دێت و دەڕوا ..
هەروەکو تۆ ..
وەکو زانکۆ ..
ناهێڵم دەست
بۆ زەنگی شیعرێکم بەرێ ..
چاک ئەزانم
گەر بروسکە و تۆف و لافاو
سەرتاسەری بسوتێنێ و
بخنکێنێ و
بفەوتێنێ ..
هێشتایش تیایا پەیا نابێ
تاقە یەک پیاو ..

* * *

دیسان هەڵیانکێشانەوە له دروشمی
ڕەنگا و ڕەنگاڵەی ڕۆژئاڤا ؟
دیسان هەڵیانپەڕاندنەوە ؟
دیسان هەڵیانتڕاندنەوە ؟
ئەی کوا دروشمی شەکاوەی
مانگی یانزە و
مافی دوانزه و
مانگی یەک و
مافی سەدان هەزار لاوی
خاوەن بڕوانامەی بێ ئیش ؟
بۆ چی ڕۆیشتن ،
وا داتان نا
قڕ و
بر□ و

سمێڵ و
ڕیش ؟

* * *

باران لە کوێی ؟
بەفریش تاوێ دانیشت و ڕۆی ..
کۆچ لە پڕا خێمەی هەڵدا ..
تا تەواو ڕیشی سپی بوو ..
جانتاکانی دا به تیکتۆک و
دەستی دوو ..
پاسپۆرتی ئێکسپایەر بوو ..
ئیتر ئەبێ
هەر لێرە بمێنینەوە ..
بەڵکو مژدەی موچەیەک
لە دەم و چاوی
سەرۆکا بخوێنینەوە ..

* * *

هەندێ جاریش،
لەناکاو بیرت ئەکەم و
بە هەر چوار لادا ئەگەڕێم
شوێن پێیەکت نادۆزمەوە ..
نە ژمارەکەت ..
نە ناوی قوتابخانەکەت ..
نە میوە فرۆشی دارۆغا ،
ئەیا نووت هەندێ سێ شەممان،
عەسرێکی درەنگ لەوێ بوو ..
هیچم پێ نادۆزرێتەوە،
تەنها ئەوەندە ئەزانم
کرۆلایەکی مارۆنیی
مۆدێل دوو هەزار و بیست و دوو
یان یەکت پێ بوو ..